

РАМСЬКИЙ

Андрій Юрійович

Тези на конференцію "Інновації, науковий та технічний розвиток у сфері економіки, фінансів, права в Україні"

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, менеджменту та економіки, Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

СИСТЕМА ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОДУКТУ В УКРАЇНІ

Активна ощадна поведінка населення, використання накопичувальних і страхових інструментів передбачає досить високий рівень довіри, який дозволяє громадянам активно взаємодіяти з фінансовими інститутами, широко використовуючи їхні продукти.

Державні гарантії захисту інвестицій домогосподарств створюють умови для відновлення втраченої довіри до фінансових установ. Захист інвестицій відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [1] це комплекс організаційних, технічних та правових заходів, спрямованих на створення умов, які сприяють збереженню інвестицій, досягненню цілі внесення інвестицій, ефективній діяльності об'єктів інвестування та реінвестування, захисту законних прав та інтересів інвесторів, у тому числі права на отримання прибутку (доходу) від інвестицій.

Відповідно до інформації Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку захист прав інвесторів на ринку цінних паперів – одне із ключових завдань регулятора. Це має стосуватися і інших регуляторів, які визначають державну політику та функціонування фінансового та фондового ринку.

У 2012 р. набрав чинності Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [2], яким встановлюються правові, фінансові та організаційні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, порядок виплати Фондом відшкодування за вкладами, а також регулюються відносини між Фондом, банками, Національним банком України, визначаються повноваження та функції Фонду щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків.

Основною метою цього Закону визначено захист прав і законних інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи України, стимулювання залучення коштів у банківську систему України, забезпечення ефективної процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку та ліквідації банків.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, правовий статус якого визначено зазначеним Законом України, є самостійною установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку. Відповідно до встановленої мети, основними функціями Фонду є: ведення реєстру учасників Фонду; акумулювання коштів, здійснення контролю за повнотою і своєчасністю перерахування зборів кожним учасником Фонду; інвестування коштів Фонду в державні цінні папери України;

здійснення заходів щодо організації виплат відшкодувань за вкладами в разі прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку; здійснення регулювання участі банків у системі гарантування вкладів фізичних осіб; участь в інспекційних перевірках проблемних банків за пропозицією Національного банку України; проведення перевірки банків щодо дотримання законодавства про систему гарантування вкладів фізичних осіб; надання фінансової підтримки приймаючому банку; оцінка та прогнозування потенційних витрат Фонду на виведення неплатоспроможних банків з ринку та відшкодування коштів вкладникам тощо.

Фонд гарантує кожному вкладнику банку відшкодування коштів за його вкладом. Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи відсотки, нараховані на день прийняття рішення Національним банком України про віднесення банку до категорії неплатоспроможних та початку процедури виведення Фондом банку з ринку, але не більше суми граничного розміру відшкодування коштів за вкладами, встановленого на дату прийняття такого рішення, незалежно від кількості вкладів в одному банку. Сума граничного розміру відшкодування коштів за вкладами не може бути меншою 200000 гривень. Зобов'язання з виплати відсотків за вкладами, нарахованих під час здійснення тимчасової адміністрації, задовольняються відповідно до черговості.

Таким чином, беручи до уваги те, що наведеними вище нормативно-правовими актами регламентовано діяльність Фонду та процедури виплати гарантійних сум відшкодування лише за депозитами банків, залишаються невирішеними питання гарантування інших видів інвестиційних продуктів.

Зокрема, виплати домогосподарствам дивідендів за простими та привілейованими акціями має гарантувати або забезпечувати регулятор ринку цінних паперів та фондового ринку. Проте, Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» визначено правові засади здійснення державного регулювання ринку цінних паперів та державного контролю лише за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних в Україні.

Державне регулювання ринку цінних паперів здійснюється також у формі створення системи захисту прав інвесторів і контролю за дотриманням цих прав емітентами цінних паперів та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів. Для реалізації цієї норми Закону мають бути розроблені та запроваджені дієві механізми гарантування інвестиційних продуктів, що пропонуються ринком для домогосподарств. Чіткість

норм про відшкодування можливих втрат вкладеного капіталу та очікуваної доходності (що визначається відповідно до законодавства) створить умови для реалізації інвестиційного потенціалу домогосподарств.

Створення ринку інвестицій надасть можливість регуляторам об'єднати зусилля для поширення умов гарантування вкладів фізичних осіб інші інвестиційні продукти та сконцентрувати у Фонді значний ресурс і не розпорошувати його по іншим інститутам розвитку.

Потребує відповідних змін також Закон України «Про інститути спільного інвестування», який спрямовано на забезпечення залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів інвесторів і визначає правові та організаційні основи створення, діяльності, припинення суб'єктів спільного інвестування, особливості управління активами зазначених суб'єктів, встановлює вимоги до складу, структури та зберігання таких активів, особливості емісії, обігу, обліку та викупу цінних паперів інститутів спільного інвестування, а також порядок розкриття інформації про їх діяльність. Дія цього Закону поширюється на суспільні відносини, що виникають у сфері спільного інвестування у зв'язку з утворенням та діяльністю суб'єктів спільного інвестування, з метою забезпечення гарантування права власності на цінні папери інститутів спільного інвестування та захисту прав

учасників інститутів спільного інвестування. Проте, Законом не визначено процедури гарантування капіталу домогосподарств, викупу акцій тощо.

На нашу думку, введення умов визнання фізичної особи учасником венчурного фонду (придбання цінних паперів такого фонду в кількості, яка за номінальною вартістю цих цінних паперів складає суму не менше ніж 1500 мінімальних заробітних плат у місячному розмірі, встановленому законом на 1 січня 2014 р.) або учасником кваліфікаційного інституту спільного інвестування (придбання цінних паперів такого інституту в кількості, яка за номінальною вартістю цих цінних паперів складає суму не менше ніж 100 мінімальних заробітних плат у місячному розмірі, встановленому законом на 1 січня 2014 р.), має супроводжуватися введення регулятором процедур відшкодування домогосподарствам збитків, отриманих від придбання таких цінних паперів.

Література

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. №1560-12// Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – С.646; – №10.
2. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 р. № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-vi>